

ПРОБЛЕМА ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ПРОВІЗОРІВ У КОНТЕКСТІ РОЗВИТКУ СУЧАСНОГО ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА

THE PROBLEM OF PROFESSIONAL TRAINING OF FUTURE PROVIDERS IN THE CONTEXT OF THE DEVELOPMENT OF A MODERN INFORMATION SOCIETY

У статті визначено роль інформаційно-комунікаційних технологій у розвитку сучасного інформаційного суспільства. Указано, які якості має бути наділений фахівець-провізор. Окрім фахових знань, фахівцям фармацевтичної галузі потрібно бути здатними передбачати напрям соціальних змін, розвиток суспільства, а також добре орієнтуватися в етичних проблемах фармацевтичного ринку й фармацевтичної діяльності, маркетингу. Проаналізовано вплив запровадження інновацій у вітчизняний освітній процес. Визначено перспективи запровадження інформаційно-комунікаційних технологій в інтегрованих науково-виробничих комплексах для підготовки фармацевтичних кадрів. Розглянуто визначення інформаційної компетентності провізорів. Указано важливість формування інформаційної компетенції як основи формування професійних якостей. Інформаційна компетенція є важливою складовою професійної компетентності провізорів, професійна діяльність яких пов'язана з постійним прийняттям рішень. Підготовка фахівця в сучасних умовах відповідно до «Концепції розвитку фармацевтичного сектору галузі охорони здоров'я України» (далі – Концепція) перетворюється на навчання впродовж життя. Саме тому майбутньому провізору впродовж навчання бажано засвоїти різноманітні способи та форми роботи, що допоможуть йому надалі продовжити освіту й самоосвіту. Розглянуто умови, які забезпечать формування інформаційно-комунікаційної компетентності майбутніх провізорів. Такими умовами формування фахівця фармацевтичної галузі є культурологічний підхід до використання інформаційних технологій у професійній освіті, взаємодія з роботодавцями й професійна мобільність майбутніх провізорів. Класифіковано компоненти інформаційно-комунікаційної компетентності як мотиваційний, когнітивний, діяльнісний. Автори підкреслюють важливість ефективного вміння знаходити, опрацювати, представляти інформацію в різних формах з використанням інформаційно-комунікаційних технологій з метою якісної підготовки провізорів у сучасних умовах. Виокремлено специфічні принципи формування інформаційно-комунікаційної компетентності майбутніх провізорів.

Ключові слова: розвиток інформаційно-комунікаційних технологій, освітній процес, провізор, професійна підготовка.

The article defines the role of information and communication technology in the development of the modern information society. It is indicated what qualities a specialist pharmacist should be endowed with. In addition to the possession of professional knowledge, pharmaceutical specialists should be able to predict the direction of social changes, the development of society, and also be well-versed in the ethical problems of the pharmaceutical market and pharmaceutical activities, marketing. The influence of the introduction of innovations in the domestic educational process is analyzed. The prospects for the implementation of information and communication technologies in integrated research and production complexes for the training of pharmaceutical personnel are determined. The definition of information competence of pharmacists is considered. The importance of the formation of information competence as the basis for the formation of professional qualities is indicated. The possession of information competence is an important component of the professional competence of pharmacists, whose professional activity is associated with constant decision-making. According to the "Concept for the Development of the Pharmaceutical Sector, Ukraine's health-care" was organized, training a specialist in modern conditions is lifelong learning. That is why it is advisable for the future pharmacist to master various methods and forms of work during training, which allows him to continue his education and self-education in the future. The conditions that will ensure the formation of information and communication competence of future pharmacists are considered. Such conditions for the formation of a specialist in the pharmaceutical industry are a cultural approach to the use of information technology in vocational education, interaction with employers and professional mobility of future pharmacists. The components of information and communication competence are classified as motivational, cognitive, and activity. The authors emphasize the importance of effective ability to find, process, present information in various forms using information and communication technologies with the aim of high-quality training of pharmacists in modern conditions. The specific principles of the formation of information and communication competence of future pharmacists are highlighted.

Key words: development of information and communication technologies, educational process, pharmacist, professional training.

УДК 378.371
DOI <https://doi.org/10.32843/2663-6085/2019.21.1-45>

Драчук М.І.,
канд. пед. наук,
старший викладач кафедри біофізики
Львівського національного медичного
університету імені Данила Галицького

Федорович З.Я.,
канд. біол. наук,
доцент кафедри біофізики
Львівського національного медичного
університету імені Данила Галицького

Постановка проблеми в загальному вигляді.

Динамічне збільшення кількості інформації в глобальному масштабі, розвиток інформаційних ресурсів та їх використання в усіх сферах функціонування суспільства за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій вказує на новий етап розвитку людства [1].

Сучасні тенденції соціальних змін вимагають присутності на фармацевтичному ринку праці фахів-

ців, які, окрім ґрунтовних фахових знань, мають такі якості, як здатність передбачити напрямки соціальних змін, розвиток суспільства, а також добре орієнтуватися в етичних проблемах фармацевтичного ринку й фармацевтичної діяльності, маркетингу. Тому неперервний професійний розвиток провізора в наданні якісної фармацевтичної допомоги населенню стає все більш значним і необхідним. Забезпечення якісної допомоги громадянам зале-

жить від індивідуальної відповідальності провізорів, які, відповідно до Концепції неперервного професійного розвитку, відповідають за систематичне підтримання, оновлення фахових знань, навичок і вмій для забезпечення їхньої постійної компетентності як фахівців протягом усієї кар'єри [2, 3].

Реалізація Концепції здійснюється за допомогою таких форм, як формальна, неформальна та інформальна. Невіддільними елементами неперервного професійного розвитку є самоосвіта, самопідготовка й навчання на практиці.

Окрім того, професійна діяльність фахівців-провізорів передбачає залучення їх до процесу лікування, який полягає у виборі та його обґрунтуванні необхідних лікарських засобів і медичних препаратів, консультування й навчання пацієнтів. Оскільки фармакотерапія пов'язана з певним ризиком, наприклад виникненням побічних ефектів, зумовлених дією лікарського засобу, то провізори беруть участь у моніторингу й оцінці результатів лікарської терапії, несуть відповідальність за поради або рекомендації, що надають пацієнту.

В умовах сьогодення спостерігається зростання випадків самолікування громадян. Причинами такого явища є обмежений доступ до сімейного лікаря, агресивна маркетингова політика фармацевтичних компаній і неконтрольоване рекламування лікарських засобів і медичних препаратів. За таких умов провізор має значний вплив на лікування людей. Отже, якість підготовки фахівця є важливим чинником всієї системи підготовки майбутніх фармацевтичних працівників.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Упровадження інформаційних технологій у всі галузі життєдіяльності людини, широке використання комп'ютерної техніки й інформаційно-комунікаційних технологій постійно підвищують нові стандарти підготовки фахівців. У тексті «Національної доктрини розвитку освіти України у XXI столітті» визначено пріоритети державної політики в розвитку освіти, одним із яких є «розробка й запровадження освітніх інновацій, інформаційних технологій» [4].

Фармацевтична галузь зараз на етапі динамічного розвитку. В Україні створені основні передумови для наступного етапу розвитку фармацевтичної галузі, однією з яких є забезпечення ефективної й доступної фармакотерапії [5].

Перспективами розвитку визначено модернізацію структури фармацевтичного виробництва на основі її оптимізації, впровадження інноваційної моделі швидкого економічного зростання, перспективний розвиток конкурентоспроможних високоефективних технологій виробництва, підвищення рівня якісних показників рентабельності виробництва.

Тому розвиток нових технологій виробництва вимагає зосередження зусиль як на рівні держави,

так і на рівні місцевого самоуправління утворенню інтегрованих науково-виробничих комплексів [6].

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Значення інформаційно-комунікаційних технологій у формуванні професійних якостей майбутніх провізорів визначено такими нормативно-правовими документами, як Закон України «Про освіту», Закон України «Про вищу освіту», Закон України «Про наукову і науково-технічну діяльність», Державна національна програма «Освіта» («Україна XXI століття»), «Про вищу освіту» (2014) та інші нормативно-правові акти у сфері освіти. Проте умови й моделі формування інформаційно-комунікаційних технологій розглянуті недостатньо й вимагають ретельнішого дослідження.

Метою статті є аналіз наукових джерел з питань якості професійної підготовки майбутніх фармацевтичних працівників в умовах запровадження інформаційно-комунікаційних технологій.

Виклад основного матеріалу. Неперервний розвиток суспільства, створення й упровадження в щоденне життя нових наукомістких технологій безпосередньо впливає на когнітивний розвиток людини XXI століття. Стрімке збільшення обсягу інформації, яке спостерігається з середини минулого століття, зумовлене великою кількістю чинників, серед яких виокремимо доступність джерел інформації, шляхів її зберігання й поширення. Зростання кількості інформації вимагає перегляду уявлень про традиційну систему підготовки фахівців. Оскільки актуальність отриманих знань молодих фахівців втрачається в середньому за 5 років, тому постала проблема неперервного навчання або навчання протягом усього життя. Необхідність пошуку нової інформації, розширення фахових знань вимагає широкого впровадження сучасних методів навчання. Вимога сьогодення в підготовці майбутніх фахівців-провізорів обумовлена змінами в системі вищої освіти, зокрема в галузі охорони здоров'я України, прогресом світової фармацевтичної й медичної науки, змінами на ринку праці [5].

Одним з найважливіших інноваційних напрямів розвитку системи удосконалення фармацевтичних кадрів є відкрита освіта. Відкрита освіта індивідуально орієнтована, вона спрямована на створення відповідних умов для особи, яка навчається, для проектування й реалізації власних індивідуальних освітніх траєкторій [7]. Підготовка фахівців у сучасних умовах перетворюється на навчання впродовж життя. Саме тому майбутньому провізорів впродовж навчання бажано освоїти різноманітні способи й форми роботи, що допоможуть йому й далі продовжити освіту й самоосвіту.

Для реалізації окремих напрямів підготовки кадрів фармацевтичної галузі необхідно поставити педагогічні умови, які забезпечать формування

компетенцій у висококваліфікованих фахівців. Такими умовами формування фахівця-провізора є культурологічний підхід до використання інформаційних технологій у професійній освіті, взаємодія з роботодавцями й професійна мобільність майбутніх фармацевтів-провізорів, урахування впливу суспільства й фармацевтичної галузі. За таких педагогічних умов підвищиться розвиток інформаційно-комунікаційної компетентності майбутніх провізорів.

У працях В.А. Дарлінгера, П.В. Беспалова, В.Л. Голунова, В.В. Недбай знаходимо кілька визначень «інформаційної компетентності». Зокрема, на думку Н. Баловсяк, інформаційна компетентність сформована як новий напрям під впливом нових інформаційних технологій і створення електронних інформаційних технологій і складається з таких компонентів: інформаційного, комп'ютерного або комп'ютерно-технологічного та процесуально-діяльнісного [8].

Напрямок реалізації компетентнісного підходу у вищій фармацевтичній освіті простежується порівняно недавно. Але попри достатній обсяг теоретичних і практичних досліджень у цьому векторі інформаційна компетентність здебільшого розглядається тільки в контексті використання інформаційних технологій у навчально-практичній діяльності майбутніх фахівців. Проте інформаційну компетентність провізорів варто розглядати як сукупність їхніх професійних якостей, в основі яких лежать здібності, знання, вміння й навички в галузі освоєння нових інформаційних технологій, а також досвід їх застосування в професійній діяльності.

Використання інформаційних технологій у фармацевтичній галузі передбачає такі дії:

- підбір оптимальних видів лікарських рослин і їх композицій для лікування конкретного захворювання;
- визначення показань і протипоказань до призначення лікарської рослинної сировини й фітопрепаратів;
- пошук замінників лікарських рослин іншими в разі прояву небажаних побічних ефектів;
- виявлення термінів заготівлі або періодів обробітку;
- роботу в інформаційних відділах фірм-виробників і спеціалізованих господарств з вирощування лікарських рослин;
- тиражування інформації про лікарські рослини, виключені з національних реєстрів через несприятливу побічну дію на організм людини.

Володіння цими технологіями майбутніми провізорами, професійна діяльність яких пов'язана з постійним прийняттям рішень, є важливою складовою професійної компетентності [9].

Нині без знань інформаційних технологій неможливий розвиток у жодній з галузей, зокрема

й у фармації. Тому під час підготовки фармацевтичних кадрів потрібно оптимально підбирати засоби й методи навчання, форми організації навчального процесу відповідно до цілей і завдань навчання, а саме з використанням інформаційно-комунікаційних технологій.

Формування інформаційно-комунікаційної компетентності майбутніх провізорів містить такі компоненти, як мотиваційний, когнітивний, діяльнісний [10].

Мотиваційний компонент стимулює й закріплює стійке позитивне ставлення майбутніх фахівців до професійної діяльності, передбачає формування особистісної мотиваційної налаштованості на таку діяльність, в якій закладено потреби, інтереси, бажання вдосконалювати свої знання й уміння та прагнути до самореалізації й самовдосконалення.

Когнітивний компонент спрямовує підготовку фахівців на опанування системою необхідних для здійснення професійної діяльності теоретичних і практичних знань, а також формування у нього професійно значущих понять, уявлень, якостей. Цей компонент забезпечує спроможність провізорів ефективно діяти.

Діяльнісний компонент забезпечує майбутнім фахівцям опанування методами й прийомами професійної діяльності, необхідними для досягнення її проміжних і кінцевих цілей [10].

Отже, виділені компоненти формування інформаційно-комунікаційної компетентності сприяють забезпеченню безперервної освіти майбутніх провізорів.

Висновки. Отже, фахівці які працюють у фармацевтичній галузі, мають володіти інтегрованими знаннями, у тому числі й інформаційно-комунікаційними технологіями. Необхідність якісної підготовки провізорів у сучасних умовах вимагає вміння ефективної роботи з інформацією в усіх її формах, з сучасними комп'ютерними засобами й програмним забезпеченням, здатності застосовувати сучасні засоби інформаційних і комп'ютерних технологій в роботі з інформацією та розв'язання фахових задач. Виокремлено специфічні принципи формування інформаційно-комунікаційної компетентності майбутніх провізорів.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Петрухно Ю.Є. Інформаційне суспільство: поняття, основні складові, характеристика. *Вісник ОНУ. Серія «Бібліотекознавство, бібліографознавство, книгознавство»*. 2014. Т. 19 (1). С. 127–133.
2. Громовик Б.П., Горілик А.В. Неперервна фармацевтична освіта в Україні: науково-методичні аспекти управлінсько-економічної підготовки : монографія. Львів : РАСТР-7, 2012. 166 с.
3. Михайлюк М. Реформування вищої медичної освіти в Україні. *Збірник наукових праць ЛОГОС*. 2020. С. 22–24. URL: <https://ojs.ukrlogos.in.ua/index.php/logos/article/view/656> (дата звернення 18.02.2020).

4. Національна доктрина розвитку освіти України у XXI столітті / Міністерство освіти і науки України, Академія педагогічних наук України. Київ : Шкільний світ, 2001. 24 с.

5. Про затвердження Концепції розвитку фармацевтичного сектору галузі охорони здоров'я України на 2011–2020 р. : Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 13 вересня 2010 р. № 769. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0769282-10> (дата звернення 18.02.2020).

6. Бачення 2020: план дій у сфері розвитку фармацевтичного сектору в Україні. URL: <http://www.niss.gov.ua/articles/846> (дата звернення 18.02.2020).

7. Бех, В., Бех Ю. Фантом освіти інформаційної доби: погляд у XXI століття. *Збірник наукових праць ЛОГОС*. 2020. С. 49–55. URL: <https://doi.org/10.36074/24.01.2020.v2.16> (дата звернення 18.02.2020).

8. Баловсяк Н.Х. Структура та зміст інформаційної компетентності майбутнього спеціаліста.

Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова. Серія № 2 «Комп'ютерно-орієнтовані системи навчання». № 4 (11). 2006. URL: <http://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/123456789/888/1/30.pdf> (дата звернення 18.02.2020).

9. Іванькова Н.А. Особливості формування інформаційно-комунікаційної компетентності провізора-інтерна в системі вищої фармацевтичної освіти. *Актуальні питання дистанційної освіти та телемедицини 2018 : матеріали Всеукр. наук.-метод. відеоконф. з міжнар. участю, Запоріжжя, 25–26 квітня 2018 р. Запоріжжя : ЗДМУ, 2018. С. 40–41.*

10. Солонська А.А. Модель формування інформативної компетентності у студентів медичних закладів вищої освіти в умовах дистанційного навчання. *Науковий вісник Мелітопольського державного педагогічного університету. Серія «Педагогіка»*. Т. 1. № 22. 2019. С. 80–86.